

يا بُني

+
โอดกเอ๋ย

เรียงร้อยจากบทบรรยายของ
เสด็จอภัย อหะมัด สมเติ

ชานนัยย

โฏฏกฏฏ

ย๑ บ๑น๑

ร๑ร๑บร๑ร๑งจ๑กการบร๑ร๑ย๑ยข๑ง

เชคร๑ร๑ฏ๑ อ๑ห๑ม๑ด ส๑ม๑ด๑

ท๑ร๑ล๑ก๑ว๑ล๑ม๑ด๑น๑ก๑ท๑ร๑ห๑ว๑ง

อ๑น๑ส๑ ซ๑ล๑ล๑ย๑

ก๑บ

ค๑น๑ช๑อ๑ ช๑ว๑ย๑การ

ว๑น๑ส๑ร๑ท๑ 20 พ๑ถ๑ษ๑ภ๑ค๑ม 2549

www.islaminthailand.org

ในฐานะพ่อแม่ผู้ปกครอง เรามีหน้าที่ดูแลลูกหลานของเรา ซึ่งอาจมีข้อบกพร่อง ก็ต้องมีการตักเตือนกัน ดังมีตัวอย่างจากอัลกุรอานที่ท่านนบีอิบรอฮีม อะลัยฮิสสลาม ได้ตักเตือนบิดาของท่านให้ละทิ้งการทำชirik ในฐานะที่เราเป็นผู้ใหญ่ต้องไม่ปฏิเสธว่าทุกคนย่อมมีข้อบกพร่อง แม้กระทั่งผู้รู้ก็ต้องยอมรับข้อตักเตือน ตัวอย่างเรื่องของท่านนบีอิบรอฮีม عليه السلام เป็นการยืนยันว่าแม้เป็นผู้ใหญ่ก็มีโอกาสผิดพลาด แต่เมื่อพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขศาสนาก็ไม่เอาโทษ เป็นตัวอย่างของบรรดาผู้ศรัทธาที่หยิบยกมาจากกุรอาน เพื่อเป็นบทเรียนเกี่ยวกับวิธีการตักเตือนลูกหลาน ซึ่งมีคุณประโยชน์และความรู้สำหรับผู้ใหญ่และลูกหลานด้วย

เรื่องนี้เป็นสำคัญต่อชีวิตของมุสลิมและมีเนื้อหาสาระที่ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยลักษณะมารยาทของบรรดาผู้ศรัทธาที่ต้องมีอุดมการณ์ในการตัดเดือน ผู้ศรัทธามีหน้าที่ตัดเดือนกันอย่างสวยงาม ใช้เหตุผล หลักฐานและดุลยพินิจในการพิจารณาให้รอบคอบ ไม่กล่าวหาหรือใส่ร้าย และมุ่งมั่นที่จะนำเสนอวิธีการแก้ไขด้วย ไม่ใช่การตัดเดือนในเชิงตำหนิ แต่เป็นในเชิงนะซีฮะฮฺ มีความสงสารและเมตตา เหล่านี้คือมารยาทและจริยธรรมของบรรดานบีและรอซูล ซึ่งผู้สืบทอดมรดกของท่านนบีและรอซูลต้องปฏิบัติตาม

ในกูรอ่านมีซูเราะฮฺลุกมาน¹ ซึ่งถูกประทานลงมาในช่วงที่ท่านนบี คือลัลลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม อยู่ที่เมืองมักกะฮฺ มีข้อตัดเดือนที่เหมาะสมสำหรับคนปฏิบัติศรัทธา คนที่ขาดมารยาท และคนที่ต้องการปรับปรุง

¹ ซูเราะฮฺนี้ได้ชื่อว่า “ลุกมาน” ซึ่งเป็นชื่อคน ชื่อซูเราะฮฺต่าง ๆ จะถูกเรียกตามสิ่งเด่นชัดหรือแปลกประหลาดในสายตาของมนุษย์

ชีวิตของเขาให้สอดคล้องกับคำบัญชาของอัลลอฮ์ ชูบ
ฮานะฮฺวะตะอะลา

ในซูเราะฮ์นี้มีเนื้อหาที่น่าสนใจ แต่ความสำคัญ
ของซูเราะฮ์นี้อยู่ที่ข้อตักเตือนที่ลูกหลานได้กล่าวแก่บุตร
ของท่าน ซึ่งเด่นที่สุดในบรรดาข้อตักเตือนที่มีอยู่ในอัล
กุรอาน อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา ได้เล่าประวัติ
ของท่านลูกมандังระบุไว้ตั้งแต่อายะฮ์ที่ 12

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ
فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

ความว่า “โดยแน่นอน เราได้ประทานให้แก่ลูกมอันซึ่ง
ฮิกมะฮ์² ท่านจงขอบคุณต่ออัลลอฮ์ และใครที่ขอบคุณ
ต่ออัลลอฮ์ ก็เป็นผู้ขอบคุณให้แก่ตนเอง และผู้ที่ปฏิเสธ
ไม่ขอบคุณอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงพอเพียง
และทรงได้รับการสรรเสริญยิ่ง” [ลูกมอัน 31:12]

² ฮิกมะฮ์ คือ ความรู้ ความฉลาด และความสามารถในการพิจารณา
ตัดสินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ก่อนที่จะเข้าสู่ข้อตักเตือนของลูกมาน ขอทำความรู้จักกับท่านลูกมานก่อน อุลละมาอุมิคิลาฟกันว่า ลูกมานเป็นใคร แต่ในสายรายงานจากบรรดาอัสสะละฟุศซอลิหฺ มีรายงานจากท่านวะฮฺบ อิบน์มุหนับบิฮฺ และท่านมุกอติล (ซึ่งขัดแย้งกันเล็กน้อย) ท่านวะฮฺบบอกว่า ลูกมานเป็นลูกชายของพี่สาว(หรือน้องสาว)ของท่านนบีอัยยูบ³ อะลัยฮิสสลาม ส่วนท่านมุกอติลรายงานว่า ลูกมานเป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านนบีอัยยูบ หมายถึง เป็นลูกชายของน้ำสาวหรือป้าของท่านนบีอัยยูบ ซึ่งโดยสรุปถือว่าท่านลูกมานเป็นญาติกับท่านนบีอัยยูบ

ในเรื่องตำแหน่งและความรู้ของท่านลูกมาน ท่านอัลวาเกดียฺ ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์อิสลามกล่าวว่า ลูกมานเคยมีตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา(กอฎี)ในวงศ์วานบনীอิสรออิล ส่วนสะอีด อิบน์มุญฮัยยิบ กล่าวว่า ลูก

³ ท่านนบีอัยยูบ ก็ถือว่าอยู่ในสายวงศ์วานของบรรดาบনীอิสรออิล

มานเป็นคนผิวดำ มาจากดินแดนแห่งคนผิวดำ ที่อยู่ใน
ชูดาน⁴ มีริมฝีปากใหญ่หนา อัลลอฮ์ ชุบฮานะฮฺวะตะอะ
ลา ทรงประทานอิคมะฮฺแก่ท่าน แต่ไม่ได้เป็นนบี

ท่านสะอีด อิบน์มุฮัมมัดชัยบิ เคยเจอคนผิวดำคน
หนึ่ง จึงบอกว่าท่านอย่าเสียใจที่มีผิวดำ เพราะคนดีที่มี
ผิวดำและมีชื่อเสียงในบรรดามุอฺมินีนมีมากมาย เช่น
ลุกมาน และท่านลุกมานก็เคยพบกับคนที่ดูถูกและ
เยาะเย้ยท่านว่า "ถึงแม้ว่าฝีปากฉันหนาใหญ่ แต่คำพูด
ที่ออกจากปากของฉันเป็นคำพูดที่นิ่มนวลและมีอิ
คมะฮฺ" ฉะนั้น เราอย่าดูถูกมนุษย์ด้วยสีผิวหรือลักษณะ
ภายนอกของเธอ แต่ต้องมองถึงสิ่งที่อยู่ในจิตใจและอ
ิมานของเธอ ท่านลุกมานยังเคยบอกกับผู้ที่ดูถูกอีกว่า
"ท่านอย่าดูถูกว่าฉันผิวดำ เพราะหัวใจฉันขาวสะอาด"

ท่านสะอีด อิบน์มุฮัมมัดชัยบิ บอกว่าลุกมานไม่ได้
เป็นนบีแต่เป็นคนซอลิหฺ นี่เป็นพรรณณะของอูละมาอ์
ส่วนมาก ดังที่ท่านกุรฎุบียฺได้อธิบายไว้ในตัฟซีรอัลกุร

⁴ ชูดานในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอียิปต์

อานชูเราะฮ์สุลฎันว่า ส่วนมากของบรรดานักปราชญ์ที่
อธิบายอัลกุรอานเห็นว่าลุกมานไม่ใช่ในปีแต่เป็นคนขอ
ลืหุ

และมีพรรณนาของท่านอิกริมะฮ์⁵ และชะอูบีย
(ทั้งสองท่านเป็นตาปีอื่น) บอกว่าลุกมานเป็นนบี โดย
อ้างหลักฐานจากซูเราะฮ์สุลฎันอายะฮ์ที่ 12 (ดังระบุ
ข้างต้น) ฮิกมะฮ์ที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้แก่ท่านลุก
มานไม่ใช่ความรู้ธรรมดา แต่คือวะฮียุ(คำสั่งสอน)ที่มา
จากพระผู้เป็นเจ้าของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ
ที่อัลลอฮ์ ชูบฮานะฮ์วะตะอาลา ตรัสไว้ในซูเราะฮ์อัลบะ
เกาะเราะฮ์ว่า ท่านนบีอิบรอฮีม ﷺ ขอต่ออาอูให้อัลลอ
ฮ์ทรงประทานนบีที่มีความรู้ด้านคัมภีร์และฮิกมะฮ์ นี้
คือหลักฐานของท่านอิกริมะฮ์และท่านชะอูบียเกี่ยวกับ
ฐานะความเป็นนบีของท่านลุกมาน

เรื่องศัภยภาพของท่านลุกมาน ท่านวะฮูบ อิบนุ
มุหนับบิฮ์ ซึ่งเดิมไม่ใช่มุสลิมและมีความรู้คัมภีร์เตารอต

⁵ ท่านอิกริมะฮ์เป็นลูกศิษย์ท่านอิบนุอับบาส

ของบนิอิสรออีล บอกว่า “ฉันเคยอ่านฮิกมะฮฺ(ความรู้)ที่
ถูกบันทึกเกี่ยวกับคำปรีชญาของลุกมานมากกว่า
10,000 หัวข้อ” สิ่งที่ถูกบันทึกจากท่านลูกมานเป็นคำ
ปรีชญาทั้งสิ้น ถึงแม้ในประวัติศาสตร์ระบุว่าท่านลูก
มานเป็นคนนิ่งเฉย พูดน้อย แต่ชอบคิดพิจารณามาก
และไม่ชอบใช้ลิ้น

มีระบุในตัฟซีรของอัลกุรฎูบียูว่า ท่านลูกมาน
เคยเข้าไปหานบิตาอู๊ด رضي الله عنه ขณะที่กำลังสร้างเลื้อเกราะ
ด้วยเหล็ก แต่ท่านนบิตาอู๊ด رضي الله عنه ได้รับเกียรติ
จากอัลลอฮฺ ซุบฮานะฮฺวะตะอะอาลา ช่วยให้เหล็กนั้นอ่อน
เพื่อให้ท่านสามารถสร้างเลื้อเกราะอย่างง่ายดาย เมื่อ
ลูกมานเห็นสิ่งแปลกประหลาดที่นบิตาอู๊ด رضي الله عنه กำลังทำ
อยู่ เกิดความอยากรู้อยากเห็น แต่ความที่ลูกมานเป็นคนนิ่ง
เฉยไม่ชอบพูดมาก จึงไม่ยอมถาม เมื่อท่านนบิตาอู๊ด
رضي الله عنه สร้างเลื้อเกราะเสร็จแล้ว ท่านก็พูดอธิบายเองว่า
เลื้อเกราะที่สร้างด้วยเหล็กนั้นดีมากสำหรับการสู้รบ

ลูกมานจึงบอกว่า “การนิ่งเฉยเป็นฮิกมะฮฺที่ดียิ่ง แต่
น้อยคนที่จะปฏิบัติ”⁶

มาถึงคำสั่งสอนที่ท่านลูกมานกล่าวกับบุตร
เป็นอุทาหรณ์ที่มีคุณค่ามากในประวัติศาสตร์ของ
บรรดาผู้ศรัทธา อัลลอฮฺ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลาตรัส
ในอัลกุรอานว่า

لَقَمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكََ وَإِذْ قَالَ
لَظَلَمَ عَظِيمٌ

ความว่า “และจงรำลึก⁷ เมื่อลูกมานได้กล่าวแก่บุตรของ
เขา โดยสั่งสอนเขาว่า โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าอย่าได้ตั้งภาคีใดๆ

⁶ หมายถึง น้อยคนที่จะมีความนิ่งเฉย มีความสงบ และใช้คำพูดอย่าง
ประหยัด

⁷ เรื่องราวในอัลกุรอานที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเล่า ไม่ใช่เรื่องปรัมปราที่
นำมาเล่ากันอย่างสนุกสนาน แต่เป็นตัวอย่างให้รำลึก สำนึก และ
พิจารณาเพื่อนำไปปฏิบัติ

**ต่ออัลลอฮ์ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้นเป็นความผิด
อย่างมหันต์โดยแน่นอน” [ลูกมาน 31:13]**

ท่านลูกมานคุยกับลูกในเชิงสั่งสอน ซึ่งไม่ค่อยพบในสังคมของเราที่พ่อแม่จะพูดกับลูกในเชิงอบรมสั่งสอนอย่างเป็นเรื่องเป็นราว ส่วนใหญ่จะใช้โอกาสตักเตือนหลังจากที่ลูกทำผิดแล้ว ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะที่ทำผิดเนื่องจากไม่ได้รับคำตักเตือน การที่เราตักเตือนลูกหลานก่อนจะช่วยลดความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้

สังคมขาดการที่พ่อแม่นั่งคุยกับลูกเพราะไม่มีเวลา นอกเหนือจากช่วงทำมาหากินคือเวลาที่อยู่ในบ้านก็ไม่ใช้ในการพูดคุยกัน ต่างคนต่างอยู่ คนหนึ่งดูโทรทัศน์ อีกคนเล่นอินเทอร์เน็ต อีกคนเล่นเกม อีกคนไปเที่ยว ไม่ได้คุยกันเพราะต่างคนต่างหาความสุขและความสนุกสนาน โดยไม่มองถึงหน้าที่ของตนเอง หน้าที่พ่อแม่ที่ต้องทำทุกวันคือการอบรมสั่งสอนลูก “ยาบูนัยยู โอ์ลุ๊กเอัย” ก็มาจากตรงนี้ คำว่า “พ่อจ๋า”

“แม่จ๋า” หรือ “ลูกเอ๋ย” ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดและ
สร้างความอบอุ่นในครอบครัว

เรื่องแรกที่ท่านลูกมานได้ตั้งเตือนบุตรของ
ท่านคือ อย่าตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ เป็นการยืนยันว่า
ความผิดที่อันตรายที่สุดคือ ชิริก บางคนบอกว่าลูกฉัน
เป็นมุสลิมไม่มีทางทำชิริก จึงไม่ตั้งเตือน และคิดว่าชิ
ริกคือการกราบไหว้รูปเจ็ดเท่านั้น แต่ที่จริงพฤติกรรม
แห่งชิริกมีมากมาย เช่น การเชื่อในวัตถุ ดวงดาว หรือ
หลงใหลวัตถุ เป็นต้น ซึ่งการทำชิริกจะเบี่ยงเบนเราจาก
การเคารพสักการะต่ออัลลอฮฺ ชูบฮานะฮฺวะตะอะลา

รูปแบบของชิริกที่เกิดขึ้นในหมู่มุสลิมมี
มากมาย เช่น มุสลิมที่วิงวอนขอต่อสิ่งอื่นนอกจาก
อัลลอฮฺ ﷻ มุสลิมที่หวังในความสามารถทางแพทย์
หรือเทคโนโลยีมากกว่าอัลลอฮฺ ﷻ มุสลิมที่เชื่อว่าเงิน
มีอำนาจมากกว่าอัลลอฮฺ ﷻ มุสลิมที่เชื่อในตำแหน่ง
การเมืองมากกว่าตำแหน่งที่บริสุทธิ์ มุสลิมที่เชื่อใน
ความสุขของดุนยามากกว่าความสุขในสวรรค์ เหล่านี้

ทั้งสิ้นถือเป็นการตั้งภาคี ท่านลูกมานจึงเตือนลูกของท่านว่า อย่าตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ ﷻ เป็นอันขาด แท้จริงการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ ﷻ นั้นเป็นความอธรรมอย่างมหันต์ ตรงนี้เราต้องศึกษาและนำไปสอนลูกหลานให้เขารู้ว่าหน้าที่ของเขาต่อพระเจ้าคืออะไร

สาเหตุที่การตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ ﷻ เป็นความอธรรม เนื่องจากเราเป็นบ่าวของอัลลอฮฺ ﷻ และเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ ดังนั้นการนำสิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ ไปถวายแก่ผู้อื่นจึงถือเป็นการอธรรม ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ในหะดีษกุดซียุมิใจความว่า “ส่วนข้าและบ่าวของข้าอยู่ในเรื่องราวที่แปลกประหลาด ข้าเป็นผู้ทรงสร้าง แต่สิ่งที่ถูกสร้างกลับไปสักการะสิ่งอื่นนอกจากข้า⁸ ข้าเป็นผู้ให้ปัจจัยยังชีพแก่มนุษยชาติทั้งหลาย แต่พวกเขากลับไปซูโกร(ขอบคุณ)ผู้อื่น” (เมื่อมีคนให้ของขวัญเรารู้จักขอบคุณ แต่สิ่งที่เรารับจากอัลลอฮฺ ﷻ นั้น

⁸ อัลลอฮฺ ﷻ บอกว่าเป็นเรื่องประหลาด บ่าวที่พระองค์ทรงสร้าง แทนที่จะกตัญญูต่อพระองค์แต่กลับไปบูชาสิ่งอื่น

มากมายมหาศาล เราชูโกรต่ออัลลอฮฺ ﷻ เहांไร นี้คือสิ่งที่เราต้องพิจารณาและอบรมสั่งสอนลูกหลานของเรา

ก่อนที่ท่านลูกมานจะเข้าสู่บรรยากาศการอบรมสั่งสอน อัลลอฮฺ ﷻ ทรงมีข้อตกลงเตือน คล้ายกับเป็นคำแนะนำก่อนเข้าสู่เนื้อหา ข้อตกลงเตือนที่ลูกมานจะให้แก่ลูกมีคุณค่า ลูกต้องนำไปปฏิบัติ เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ได้สั่งสอนไว้

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ
وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

ความว่า “และเราได้สั่งการแก่มนุษย์เกี่ยวกับบิดามารดาของเขา โดยที่มารดาของเขาได้อุ้มครรภ์เขาอ่อนเปลี้ยลงครั้งแล้วครั้งเล่า และการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี เจ้าจงขอบคุณข้า และบิดามารดาของเจ้า ยังเรานั้นคือการกลับไป” [ลูกมาน 31:14]

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงสั่งให้มนุษย์เชื่อฟังและทำความดีต่อบิดามารดา เพราะมารดาต้องอุ้มครรภ์หลาย

เดือน อ่อนเพลียงลงครึ่งแล้วครึ่งเล่า ตรงนี้เป็นบุญคุณ และความกรุณาของมารดา อัลลอฮฺ ﷻ ได้ระบุ ช่วงเวลาที่ท้องและคลอดลูกนั้นเจ็บปวด ยังไม่รวมเวลาที่เลี้ยงดู ให้นม และล้างสิ่งสกปรกต่าง ๆ ตรงนี้เราต้อง ยึดเป็นความรู้เพื่อกตัญญูต่อบิดามารดาของเรา

มีคนหนึ่งมาหาท่าน अबดุลลอฮฺ อิบนิ อุมัร บอกว่า ฉันไปทำฮัจญ์โดยพาแม่ที่พิการหรือเป็นอัมพฤกษ์ไปด้วย ฉันต้องให้แม่ขี่คอตลอดเวลา ไม่ว่าจะไปที่ไหน อย่างนี้ถือว่าเป็นการขอบคุณและกตัญญูต่อบุญคุณของมารดาหรือยัง” अबดุลลอฮฺ อิบนิ อุมัร บอกว่า “แค่ช่วงเจ็บปวดชั่วคราวที่มารดาคลอดท่าน ที่ท่านทำทั้งหมดก็ยังไม่พอทดแทนได้”

บุญคุณของบิดามารดายิ่งใหญ่มาก ถึงแม้ว่าจะเป็นคนกาเฟรก็ต้องกตัญญูและให้เกียรติ ถ้าบิดามารดาบังคับให้ทำชิริกก็อย่าเชื่อฟังเขา แต่ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับบิดามารดาให้ทำดีที่สุด

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا
 تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ
 أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ความว่า “และถ้าเขาทั้งสองบังคับเจ้าให้ตั้งภาคีต่อข้า
 โดยที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น เจ้าอย่าได้เชื่อฟังปฏิบัติ
 ตามเขาทั้งสอง และจงอดทนอยู่กับเขาทั้งสองในโลกนี้
 ด้วยการทำความดี และจงปฏิบัติตามทางของผู้ที่กลับ
 ไปสู่ข้า และยังเรานั้นคือทางกลับของพวกเจ้า ดังนั้น ข้า
 จะบอกแก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำไว้” [ลูกมาน
 31:15]

คำตักเตือนที่ท่านลูกมานให้แก่บุตรของท่านมี
 ความลึกซึ้งมาก ก่อนที่ท่านจะตักเตือน ท่านสอนให้ลูก
 รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ เพราะเด็กที่ไม่รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ ย่อม
 ไม่รู้คุณค่าคำตักเตือนของพระองค์ ท่านลูกมานสอนลูก
 ว่าทำไมเราต้องปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ ท่าน
 บอกว่า

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ حَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي
صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

ความว่า “โอ้ลูกเอ๋ย แท้จริง (หากว่าความผิดนั้น) มันจะ
หนักเท่าเมล็ดผักกักเมล็ดหนึ่ง มันจะซ่อนอยู่ในหิน หรือ
อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลาย หรืออยู่ในแผ่นดิน อัลลอฮ์ก็จะทรง
นำมันออกมา แท้จริง อัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเมตตา ผู้ทรง
รอบรู้อยิ่ง” [ลูกมาน 31:16]

นี่คือเคล็ดลับ เราสอนให้ลูกย่าเกรงอัลลอฮ์
ﷻ ถึงแม้ว่าความผิดจะเล็กน้อยเพียงใด อัลลอฮ์ก็ทรง
รู้ มี อาจารย์ที่อยากสอนให้ลูกศิษย์มีความตักวา รู้จัก
ย่าเกรงอัลลอฮ์ ﷻ ในทุกสภาพ จึงแจกไก้ให้ลูกศิษย์
คนละตัว แล้วให้เอาไปเชือดโดยไม่มีใครเห็น ลูก
ศิษย์ต่างก็หาที่ที่คิดว่าไม่มีใครเห็น คนหนึ่งเชือดได้
บันได อีกคนหนึ่งเข้าไปในป่า อีกคนหนึ่งแอบเข้าไปใน
ห้องน้ำ เมื่อเชือดเรียบร้อยแล้วก็กลับมามากันหมด บอก
ว่าที่ไปเชือดมารับรองไม่มีใครเห็น แต่มีท่าน ชะห ลุบนุ

อับดิลลาฮฺ อัตตุชตะรียฺ คนเดียวที่ไม่ได้เชื่อ เมื่อ
อาจารย์ถามว่าทำไมไม่เชื่อ ท่านตอบว่า “ไม่ว่าจะไปที่
ไหนฉันก็รู้สึกว้ากอลลอฮฺ ﷻ เห็น แล้วจะเชื่อได้
อย่างไร” นี่เป็นบทเรียนที่เห็นได้อย่างชัดเจน และ
ต่อมาท่านชะหฺ ลุบนุ อับดิลลาฮฺ อัตตุชตะรียฺ กลายเป็น
อุละมาอฺที่มีความรู้และมีชื่อเสียงมาก

ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ออลลอฮฺ ﷻ ทรงรักผู้ที่
เดินทางในทะเลทรายซึ่งไม่มีใครได้ยืมเขา แต่เมื่อถึง
เวลาละหมาดแล้วเขาอะซาน ดักบิร” เขาอะซานเพื่อ
ประกาศคำด้ารัสของออลลอฮฺ ﷻ ทั้งที่ทะเลทรายไม่มี
มนุษย์ได้ยืม แต่ออลลอฮฺ ﷻ ทรงได้ยืม เราต้องสอน
ลูกหลาน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ชั้นฟ้าที่ไร้ขอบเขต
ทะเลทรายที่กว้างขวาง หรือจะลึกลงในแผ่นดินเพียงใด
ออลลอฮฺ ﷻ ทรงรู้

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

ความว่า “ไอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า⁹ แท้จริง นั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นมั่นคง”

[ลูกมาน 31:17]

ไอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด นี่คือคำสั่งที่สอง ซึ่งสอดคล้องคำสั่งของท่านนบี ﷺ ที่บอกในเรื่องรูกันอิสลามซึ่งมี 5 ประการ ประการที่หนึ่งคือการกล่าว “لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ” (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ ﷻ และมุฮัมมัดเป็นร่อซูลของพระองค์) และประการที่สองคือ การละหมาด ซึ่งอยู่รองจากเรื่องเตาฮีดและอะกีดะฮฺ

การที่ท่านลูกมานสั่งสอนโดยใช้คำว่า أَقِمْ เหมือนคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ ไม่ได้ใช้คำว่า صَلُّوا หรือ

⁹ เนื่องจากที่มีบทบาทสั่งสอนผู้อื่นและปราบปรามความชั่วจะต้องถูกรังแกและถูกเหยียดหยาม

“จงละหมาด” แต่บอกว่า **أَقِيمُوا الصَّلَاةَ** คือ “จงดำรงการละหมาด” ซึ่งหมายความว่า ให้ปฏิบัติทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการละหมาดอย่างสมบูรณ์แบบ ปฏิบัติละหมาดอย่างดีที่สุด

ท่านนบี ﷺ ให้สอนเรื่องการละหมาดแก่ลูกสำหรับเด็กที่อายุ 7 ขวบ พ่อแม่มีหน้าที่ต้องสั่งอย่างเด็ดขาด¹⁰ แต่ยังไม่ดี เมื่ออายุ 10 ขวบแล้วให้เริ่มตีถ้าไม่เชื่อฟัง ท่านนบี ﷺ อนุญาต เพราะเรื่องละหมาดเป็นเรื่องระหว่างมนุษย์กับอัลลอฮ์ ﷻ ที่สำคัญที่สุด ไม่อนุญาตให้ครอบครัวที่มีอิหม่านปล่อยให้บรรยากาศของบ้านปราศจากการละหมาด ถ้าบ้านอยู่ห่างจากมัสญิดหรือไปมัสญิดลำบากมากก็ต้องสร้างบรรยากาศการละหมาดที่บ้าน ซึ่งหน้าที่ตรงนี้อยู่ที่พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะมีส่วนเชื่อมกับบทบาทของพ่อแม่ เช่น หัดให้ลูกอะซาน บรรยากาศในบ้านต้องให้ความรู้สึกคึกคักเมื่อถึงเวลาละหมาด ทุกคนต่างอาบน้ำ

¹⁰ แสดงว่าก่อน 7 ขวบ ก็ต้องมีการเชิญชวนหรือกระตุ้นบ้าง

ละหมาด เตรียมตัวละหมาด ทุกบ้านที่เป็นมุอฺมินต้องมี
บรรยากาศเช่นนี้

ท่านลูกมานไม่ได้สอนบุตรของท่านให้ละหมาด
และรักษาการละหมาดของตัวเองเพียงอย่างเดียว แต่
ยังสอนให้มีบทบาทในการเรียกร้องเชิญชวนสู่ความ
ถูกต้อง การละหมาดนั้นเป็นคุณสมบัติส่วนตัว ส่วน
คุณสมบัติต่อสังคมที่เรียกว่า “นักสังคม”¹¹ นั้นมักถูก
มองข้าม ท่านลูกมานสอนลูกว่า จงมีบทบาทกับสังคม
และเมื่อถูกผู้คนในสังคมรังแกก็จงอดทน

สำหรับลูกหลานของเรา สิ่งที่ต้องการ คือ คำ
ตักเตือนของท่านลูกมานที่สอนให้ลูกละหมาดและมี
บทบาทปราบปรามความชั่วในสังคม เพราะเมื่อเขาอยู่
ในฐานะพี่ก็สามารถตักเตือนน้องได้ แต่ถ้าเราสอนลูก
ให้เป็นคนดีอย่างเดียวโดยไม่ยุ่งกับคนอื่น เมื่อมีน้องก็
สอนไม่เป็น พ่อแม่ต้องสอนลูกให้เป็นคนดีและช่วยให้

¹¹ นักสังคมไม่ใช่พนักงานเมืองที่พูดเก่ง แต่คือคนที่นำสังคมไปสู่ความ
ถูกต้อง และออกห่างจากความชั่ว

คนอื่นดีด้วย การเป็นคน “ซอลิหฺ” ไม่เพียงพอ เพราะ “ซอลิหฺ” หมายถึง “ดี” อย่างเดียว แต่เราต้องสอนให้ ลูกเป็น “มุศลิหฺ” ซึ่งหมายถึง “ดีและทำให้คนอื่นดี ด้วย”

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

ความว่า “และเจ้าอย่าหันแก้ม (ใบหน้า) ของเจ้าให้แก่ ผู้คนอย่างยะโส และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างไร้ มรรยาทแท้จริง อัลลอฮฺมิทรงชอบทุกผู้หยิ่งจองหองและ ผู้คุยโวโอ้อวด” [ลูกมาน 31:18]

ท่านลูกมานได้สอนมารยาทแก่บุตรของท่าน แม้กระทั่งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ คือ อย่าทำหน้าบึ้งหรือ หยิ่งยโสต่อผู้คนเพราะเป็นลักษณะของคนที่ไม่ดี¹²

¹² เมื่อเราเจอใครก็ให้สลาม ถ้าเขาไม่ยกสลามก็เป็นเรื่องของเขา เพราะเราได้ทำหน้าที่ในส่วนของเราแล้ว

และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างไร้มารยาท หมายถึง
เดินอย่างเย่อหยิ่ง ไม่นอบน้อมต่อผู้อื่น

คนที่ชอบอวดตน เขาจะแต่งตัว หวีผม และใช้
เครื่องแต่งกายอย่างดี เพื่อให้คนอื่นเห็นและดูถูกคนอื่น
ว่าไม่มีเหมือนเขา แต่ไม่ใช่ว่าจะใช้ของดีไม่ได้เลย ของดี
หรือนิอุมะฮฺที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้มานั้นศาสนาส่งเสริม
ให้ใช้ แต่ต้องใช้ในเชิงขอบคุณอัลลอฮฺ ﷻ และไม่ดูถูก
คนอื่น เพราะคนอื่นอาจไม่มีของดีแต่มีอิหม่านมากกว่า
เรา เราต้องให้เกียรติเขา

เป็นลักษณะตกต่ำของสังคมปัจจุบันที่ถูก
ความคิดวัตถุนิยมของชาวตะวันตกครอบงำ แม้กระทั่ง
มุสลิม อัลลอฮฺ ﷻ บอกว่าเรื่องคุณยาล้วนอยู่ในสภาพ
ที่ตกต่ำทั้งสิ้น ที่น่าอวดคือเรื่องของอาคิเราะฮฺ ซึ่งไม่ใช่
นำการนำอิบาตะฮฺมาอวดในคุณยา แต่ในวันกียามะฮฺ
ต่างหากที่อะมัล(การงาน)ทุกอย่างจะถูกนำมาแสดง
คนมีทรัพย์สมบัติที่ทำความชั่วก็จะได้ไม่กล้านำมาอวด
เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นภาระที่ต้องถูกสอบสวน สิ่งที่จะ

นำมาอวดในวันกียามะฮฺคือความดี ไม่ว่าจะเป็นการ
ละหมาดในสุนญ่าหรือการบริจาคที่เคยปกปิด อัลลอฮฺ
ﷻ จะทรงอนุญาตให้เปิดเผยต่อประชาชาติทั้งหลายใน
วันกียามะฮฺ แต่อย่าโอ้อวดในสุนญ่าเพราะจะทำให้การ
งานโมฆะ ไม่มีผลบุญ จงเดินอย่างต่ำต้อย ถ่อมตน
และมีมารยาท เพราะแท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ไม่ทรงชอบ
คนเย่อหยิ่ง

ปัญหาในสังคมที่เด็กทะเลาะกัน เพราะเราไม่
สอนมารยาทนี้แก่ลูกหลาน เช่น พ่อซื้อรถจักรยานให้
ลูก ก็ต้องสอนให้รู้จักแบ่งปันและอย่าโอ้อวด เพราะ
เด็กที่ไม่มีโอกาสจะอิจฉา นี่คือมารยาทอันละเอียดอ่อนที่
ท่านลูกมานสอนบุตรของท่าน ด้วยความที่เป็นคนมีฮิก
มะฮฺ ฉลาด และมีความรู้มาก จึงสอนแม้กระทั่งเรื่อง
เล็ก ๆ น้อย ๆ

وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنْ أَنْكَرَ وَأَقْصِدْ فِي مَشِيكِ
الْأَصْوَاتِ لَصَوْتِ الْحَمِيرِ

ความว่า “และเจ้าจงก้าวเท้าของเจ้าพอประมาณ และจงลดเสียงของเจ้าลง แท้จริง เสียงที่น่าเกลียดยิ่ง คือเสียง (ร้อง) ของลา” [ลูกมาน 31:19]

มารยาทในการเดินให้ก้าวเท้าพอประมาณ อย่าเร็วและอย่าช้ามาก เพราะคนที่เร่งรีบเดินเหมือนหนีอะไรบางอย่าง ทำให้น่าสงสัย และคนที่เดินช้าไปก็ดูไม่แข็งแรง นี่แค่ลักษณะการเดินท่านลูกมานยังนำมาสอนลูก ที่ต้องระมัดระวังในปัจจุบันคือ การเดินเหมือนกระเทย ซึ่งเลียนแบบจากสื่อต่างๆ กลายเป็นโรคระบาดในสังคมที่เราไม่ได้ให้ความสำคัญ เรื่องนี้ถ้าเราไม่ปรับปรุงตั้งแต่อายุน้อยจะมีปัญหาตอนโต ลูกสาวก็ต้องเดินแบบมุสลิมะฮฺ ไม่ใช่ดารา มุสลิมต้องเดินอย่างนอบน้อมให้ผู้อื่น ไม่เย่อหยิ่ง

เราสามารถดูมารยาทเล็กน้อยของผู้คนได้จากการพูดจาหรือลักษณะการเดิน ทำให้รู้ว่าคนนี้ได้รับการอบรมจากที่บ้านอย่างไรและมีมารยาทมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ท่านลูกมานยังสอนไม่ให้ใช้เสียงดัง

มากเมื่อพูดคุย ให้ใช้เสียงระดับพอที่คนอื่นได้ยิน เพราะเสียงที่นำเกลียดที่สุดคือเสียงลา

ลาเป็นตัวอย่างแห่งความโง่เขลา แต่ก็บริสุทธิ์ และไม่ทำอันตรายแก่เจ้าของเลย ท่านลูกมานบอกว่าย่าให้เสียงดังเหมือนลาเพราะเป็นเสียงที่นำเกลียดสำหรับบรรดาผู้ศรัทธา ท่านนบี ﷺ บอกว่า

إِذَا سَمِعْتُمْ صِيْحَ الدِّيْكَهٖ فَاسْأَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا ، وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيْقَ الحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا رَأَتْ شَيْطَانًا

ความว่า “เมื่อได้ยินเสียงไก่ขัน ก็จงขอความโปรดปรานต่ออัลลอฮ์ เพราะมันเห็นมลาอิกะฮ์ เมื่อได้ยินเสียงลา ก็จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ให้พ้นจากชัยฏอนมารร้าย เพราะลามันเห็นชัยฏอน” รายงานโดยอบูซุรอยเราะฮ์ บันทีกโดยอิหม่ามมุสลิม

ทำไมพ่อแม่ต้องดักเตือนลูก ?

หน้าที่ตรงนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องอีมาน พ่อแม่ต้องดักเตือนลูกเพราะพ่อแม่เป็นมุอิมิน เชื่อว่ามีพระเจ้า เชื่อว่ามีนรกและต้องหนีให้พ้นจากนรก อัลลอฮฺ ﷻ ทรงนำความเชื่อต่อสิ่งเหล่านี้มาเตือนผู้ปกครองว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ
اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย พวกเจ้าทั้งหลายจงคุ้มครองตัวของพวกเจ้า และครอบครัวของพวกเจ้า ให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์และก้อนหิน มีมลาอิกะฮฺผู้แข็งแกร่งและรุนแรงคอยเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮฺในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติที่ถูกบัญชา”

[อัลตตะหฺรีม 66:6]

พ่อและแม่เชื่อว่านรกมีลักษณะเช่นนี้ อัลลอฮฺ
ทรงบอกวิธีที่จะรอดพ้นจากนรก คือ การขอความ
คุ้มครองต่ออัลลอฮฺ ให้ทั้งตัวเองและครอบครัว
อย่าเป็นห่วงตัวเองอย่างเดียว อัลลอฮฺ บอกว่าต้อง
หนีไปกับครอบครัว มีเรื่องเล่าจากอุลามาฮฺท่านหนึ่งใน
ประเทศซาอุดีอาระเบีย ว่ามีครอบครัวหนึ่งเล่าให้ เชค
อับดุลเราะฮีม อัฏฏะฮาน ถึงเหตุการณ์ที่เมื่อบิดา
เสียชีวิตไปแล้ว ลูกฝันเห็นพ่อถูกรุมอย่างรุนแรง
และพ่อบอกกับลูกว่า “ฉันกำลังถูกรุมอย่างรุนแรง
ช่วยฉันเถอะ” ลูกก็ไม่สนใจ อีกคืนหนึ่งก็ฝันเหมือนเดิม
ลูกก็ไม่สนใจ คืนที่สามก็ฝันอีก พ่อบอกกับลูกว่า “ฉัน
ถูกรุมมาตั้งแต่ตอนถูกฝัง เพราะพวกเจ้าดูโทรทัศน์ที่
ฝ่าฝืนกับหลักการ และฉันเป็นคนชื่อโทรทัศน์ ฉันก็รับ
หมด” เมื่อลูกตื่นมาตอนเช้าและเล่าให้คนในครอบครัว
ฟังจึงนำโทรทัศน์ออกไปนอกบ้าน

ท่านอะลี อิบนิ อบีฏอลิบ ได้อธิบายอายะฮฺนี้
ว่า **“ให้พ้นจากนรก”** หมายถึงให้อบรมสั่งสอนและขัด
เกลา และท่านอับดุลลอฮฺ อิบนิมัศอูด ได้บอกกับ

ผู้ปกครองว่า “พวกท่านจงดูแลลูกหลานของพวกท่าน
ตอนละหมาด และจงอบรมให้ลูกหลานของพวกท่าน
เคยชินกับความดี เพราะความดีนั้นย่อมเป็นธรรมชาติ
ของมนุษย์”

การดูแลลูกหลานขณะที่กำลังละหมาดเป็น
เรื่องที่เราไม่ค่อยทำกัน แต่ท่านอิบนิมัสฮุดบอกว่าจะต้อง
ดูแล ก่อนละหมาดต้องสั่งสอนว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไร
ในมัสญิด ละหมาดซุนนะฮฺอย่างไร นั่งอย่างไร ไม่ไปยุ่ง
กับเด็กที่เล่น เมื่อละหมาดเสร็จแล้วก็เรียกลูกมาสั่ง
สอน การสั่งสอนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะปลูกฝัง
ความดีงามเข้าไปในจิตใจลูกหลานของเรา

การอบรมให้ลูกหลานเคยชินในความดี
หมายถึงปฏิบัติความดีโดยธรรมชาติ เพราะความดีเป็น
ธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนเกิดมาด้วยธรรมชาติ
ที่ชอบทำความดี ความชั่วต้องมีคนสอน ไม่มีเด็กคน
ไหนที่เกิดมาแล้วสุบบุหรีเป็น แต่เด็กที่ทำดีกับพ่อแม่
หรือสั่งคมมาจากพินูเราะฮฺ(ธรรมชาติ)ที่อัลลอฮฺ

ทรงสร้างไว้ พ่อแม่สามารถสอนให้ลูกบริจาตุรทุกวัน วัน ละ 1 บาท สอนให้เขาทำความดีกับคนอื่น สอนให้ ตักเตือนรุ่นน้อง ต้องฝึกให้สิ่งเหล่านี้เป็นความเคยชิน ของลูกหลานของเรา

ท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ؛ الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

ความว่า “ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ และ ต้องถูกสอบสวนต่อความรับผิดชอบของเขา ผู้นำ¹³ เป็น ผู้รับผิดชอบและเขาต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบ

¹³ ไม่ได้หมายถึงตำแหน่งอิหม่ามอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงผู้นำใน

สังคมทุกตำแหน่ง

ของเขา สามีเป็นผู้รับผิดชอบในครอบครัวของเขาและ
เขาต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของเขา ภรรยา
เป็นผู้รับผิดชอบในครอบครัวของสามีของนางและนาง
ต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของนาง ผู้รับจ้าง
เป็นผู้รับผิดชอบในทรัพย์สินของผู้จ้างและเขาต้องถูก
สอบสวนในความรับผิดชอบของเขา และชายคนหนึ่งคน
ใดในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบในทรัพย์สินสมบัติของ
บิดาของเขา และเขาต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบ
ของเขา ดังนั้น ทุกคนในหมู่พวกท่านเป็นผู้รับผิดชอบ
และทุกคนต้องถูกสอบสวนในความรับผิดชอบของ
เขา”¹⁴

หะดีษนี้เหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบันที่คน
ส่วนมากมักละทิ้งความรับผิดชอบของตน ไม่ว่าจะใน
ฐานะพ่อ แม่ ผู้นำ ครู นักการเมือง กรรมการกลาง
อิสลาม หรือกรรมการมัสญิด มักละทิ้งหน้าที่ของตนไป
สนใจในสิ่งที่ไม่ใช่หน้าที่

¹⁴ บันทึกโดย อิหม่ามบุคอรีและอิหม่ามมุสลิม

ไม่ว่าใครที่เป็นผู้นำมีหน้าที่ต้องดูแลผู้อยู่
ภายใต้อำนาจของเขา และจะถูกลบส่วนในวันกียา
มะฮฺ ทุกคน ทุกสตาจ์ และทุกเรื่องที่ผ่านมาของเขา
เขา ท่านนบี ﷺ ยกตัวอย่างอิหม่ามเป็นผู้ดูแลและจะ
ถูกลบส่วนในวันกียามะฮฺว่าดูแลสรรพบุรุษหรือไม่
ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเป็นผู้นำในสังคม ครูก็มี
หน้าที่ดูแลสั่งสอนลูกศิษย์ เห็นอะไรผิดก็ต้องตักเตือน
ผู้ชายเป็นผู้ดูแลครอบครัวและจะถูกลบส่วนต่อ
ครอบครัวของเขา แม้กระทั่งสตรีก็เป็นผู้ดูแลครอบครัว
ในบ้านของสามีของเธอ และวันกียามะฮฺจะถูกลบส่วน
ทุกอย่าง ใครเข้าออกบ้าน ใครทำอะไรในบ้าน เพราะ
พ่ออยู่ข้างนอกทำมาหากินอาจไม่มีเวลาดูแลในบ้าน
แต่แม่มีหน้าที่ดูแลลูก อะไรที่ผ่านหูผ่านตาหรือเข้า
สมองของลูกต้องถูกลบส่วนในวันกียามะฮฺทั้งสิ้น ทุก
คนจะต้องถูกลบส่วนในขอบเขตอำนาจของเขา ดังนั้น
เขาต้องดูแลและปรับปรุงแก้ไขส่วนที่อยู่ในความ
รับผิดชอบของเขาอยู่เสมอ

ท่านนบี ﷺ สอนให้เรา มีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองที่ดูแลลูกหลาน เพราะพวกเขา คืออนาคตของประชาชาติอิสลาม คือความมั่นคงของสังคม การสร้างอนาคตให้กับลูกหลานไม่ได้สร้างจากวัตถุ แต่การสร้างอนาคตคือการสร้างคน

บทเรียนที่ท่านลูกหลานได้ให้แก่บุตรของท่าน เป็นอุทาหรณ์อย่างดี เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่จะอบรมสั่งสอนลูกหลาน โดยใช้เวลาทุกวัน ทุกสองวัน หรือทุกสัปดาห์ เรียกทั้งครอบครัวมานั่งด้วยกันหรืออาจรวมกันหลายครอบครัว แล้วให้ผู้ใหญ่สั่งสอน สร้างความอบอุ่นในครอบครัว อาจนำเรื่องสถานการณ์มาวิเคราะห์ พ่อแม่เป็นผู้แนะนำ หรือเล่าเรื่องที่พบในชีวิตประจำวันและให้คำแนะนำตักเตือนกัน เหล่านี้เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันสร้างความอบอุ่นในครอบครัว เพื่อให้สังคมโดยรวมมุ่งสู่ความถูกต้องในหลักการ